

Programprosessen fase 1

Arbeiderpartiet skal være der for alle, samtidig som vi skal tørre å vise vei i viktige saker for samfunnet. Fremover mot valget i 2021 må vi lage ny politikk som viser en klar retning og som forbedrer folks hverdag. I dette arbeidet er det viktig at ideologien står sentralt og at alle skal ha like muligheter i et samfunn med små forskjeller.

Klimapolitikk

Kampen for å løse klimakrisa skal stå sentralt i vår bevegelse, og er avgjørende for å fortsette kampen for at mennesker skal kunne leve gode og frie liv. I dag har vi en urettferdig fordeling av forbruk, hvor de som forurenses minst får kjenne på klimaendringene, som følge av våre utslipp. Her må Arbeiderpartiet kjempe for en mer rettferdig omfordeling og ta en langt større del av ansvaret. Arbeiderpartiet må gi forsikring til de tusenvis av ungdom som streiker for klima og sikre en levedyktig og bærekraftig planet for dagens biologiske mangfold og fremtidige generasjoner.

Vi skal føre en ansvarlig og rettferdig klimapolitikk. For å gjennomføre det grønne skiftet er vi avhengige av å holde folk i jobb og omstille forurensende arbeidsplasser. Arbeiderpartiet må ha en grønn trå i arbeidslivspolitikken og tilrettelegge for en grønn omstilling i næringslivet og i industrien. Vi sitter i dag på mange løsninger og ny teknologi, men det er fortsatt ugunstig for mange bedrifter å satse på grønne løsninger og prosjekter. I tillegg til å tilrettelegge for grønne løsninger, som blant annet CCS må arbeiderpartiet også gå foran for å sikre overgangen til en sirkulær økonomi.

Demokrati:

En demokratisk styrt markedsøkonomi krever at vi har et sterkt politisk system, med politiske ledere som har respekt for folkestyret og hvor tillit til de politiske lederne er intakt og førende for utviklingen. Det kreves også at markedskreftene ikke overskygger, eller i praksis overtar de politiske beslutningsprosessene. Stadig større private selskaper som opererer over landegrensene uten fiscal kontroll undergraver demokratiet som sådan, og svekker sosialdemokratiet. Økte forskjeller i levestandard blant folk bidrar også til svekket tillitt til det politiske systemet og er i strid med de sosialdemokratiske verdiene. Den største utfordringen

31 mot vår forståelse av likeverd og rettferdighet, er at de som flytter penger er så utrolig mye
32 rikere enn de som produserer varer og tjenester. Det skaper avmaktsfølelse.

33 Svekkelsen av individets rettigheter og mulighet til medbestemmelse i samfunnet er en stor
34 trussel og truer demokratiet. Det gjelder ikke Norge i første omgang, men flere steder på
35 kloden og maktforskyvninger i verden mot Asia/ Kina vil bety at det også får konsekvenser
36 for oss. Europeiske verdier som menneskerettigheter, likeverd og ytringsfrihet svekkes i det
37 globale maktspeilet. Europa står i dag ikke samlet og svakt i denne kampen. Populistiske og
38 uansvarlige partier i Europa legitimerer kortsiktig gleder og økt forbruk, uten å sette det i et
39 helhetlig perspektiv. De undergraver Europas framtid. Dersom ikke Europa evner å beholde
40 sin posisjon i verden for disse verdiene, er det knapt nok andre stater i verden som evner eller
41 ønsker å stå opp for enkeltmenneskets frihet, for folkestyret og for ytringsfriheten. Derfor må
42 Arbeiderpartiet være med på jobben med å styrke Europa og demokratiet.

44 **EØS-samarbeidet**

45 I dag ser vi at motstanden mot EU og EØS vokser, men Arbeiderpartiet ser fordelene i EØS-
46 samarbeidet. EØS-avtalen skaper trygghet for økonomien og arbeidsplasser. I diskusjon om
47 EØS snakker Arbeiderpartiet ofte om å utvide bruken av handlingsrommet, men hva vil dette
48 si? Vi må være klarere på hva vi legger i dette og hva vi kan oppnå her. Når vi snakker med
49 velgere må vi også få frem hvordan dette endre deres hverdag til noe bedre.

50 Arbeiderpartiet må også jobbe mer effektivt og systematisk opp mot EU. Vi må være på plass
51 tidligere i prosesser og faktisk arbeide med politikken når den blir formet. Da kan vi få større
52 gjennomslagskraft og vi unngår en ny Acer-debatt, som kom lenge etter at avgjørelsene var
53 tatt. I tillegg må vi jobbe aktivt med arbeidslivspolitikken som blir påvirket av EØS-
54 samarbeidet, da må vi se til det som er gjort i Oslo med Oslomodellen for et seriøst og
55 anstendig arbeidsliv.

57 **Sosiale forskjeller i Norge**

58 Arbeiderpartiet ble dannet på grunnleggende verdier om en rettferdig fordeling av ressurser
59 og makt, og kamp mot et urettferdig klassesamfunn. Ulikheten i inntekt og formue har økt de
60 siste 40 årene. Med dagens borgerlige regjering er det de aller rikeste som har fått
61 skattelettelser, samtidig som fattigdommen bare har økt. Økte sosiale forskjeller ødelegger de

grunnleggende verdiene som arbeiderbevegelsen har bygget opp, trygghet, velferd og et sterkt fellesskap. Fattigdom fører til utenforskap og utrygghet. Å leve i en lavinntektsfamilie går ofte ut over barnas helse, over skoleresultatene og deres deltakelse i det sosiale fellesskapet. Dette skaper isolasjon og gir manglende tilhørighet i samfunnet, som igjen kan føre til sosial uro og kriminalitet.

Det viktigste midlet for å redusere fattigdommen og de sosiale forskjellene er økt sysselsetting. Fattigdom og arbeidsløshet hører sammen, den største forskjellen i velstand og velferd går mellom de som har og de som ikke har jobb. Andelen sysselsatte har sunket de siste 20 årene, og stadig flere unge står utenfor arbeidslivet. For Arbeiderpartiet er det nødvendig å snu denne utviklingen, en større andel av befolkningen må i arbeid. Vi må bekjempe sosial dumping i arbeidslivet, og stå imot angrep på opparbeidete faglige rettigheter. Vi må også utforme tiltak som bekjemper arbeidslivskriminalitet og svart arbeid.

De sosiale skillelinjene er ekstra synlige i de store byene, som Oslo. Her er det blant annet store forskjeller mellom inntekt, utdanning og helse. Arbeiderpartiet vil prioritere tiltak som reduserer disse sosiale ulikhetene i byene. Bedre og billigere barnehager er nødvendig for å øke kvinneandelen i yrkeslivet, og det er helt avgjørende å sørge for gode skoler over hele Oslo. God utdanning er nøkkelen til gode jobber og en god framtid for de unge.

Redusere barne- og familiefattigdom:

Antallet barn og unge som lever i familier med vedvarende fattigdom øker på tross av store økonomiske overføringer til barnefamiliene. I de fleste tilfeller skyldes barne- og familiefattigdom at den ene eller begge foreldre ikke er i ordinært lønnet arbeid. Arbeiderpartiet må derfor stå for et helhetlig løft for å redusere barne- og familiefattigdom og hjelpe foreldrene i disse familiene til å komme i arbeid. Det finnes en rekke økonomiske overføringer til barnefamiliene fra en tid da eninntektsfamilien var normen. I dag er slike overføringer ikke tilstrekkelig til å kompensere for manglende arbeidsdeltakelse; Mange familier søker derfor i tillegg sosialhjelp til livsopphold. De mange ulike og til dels overlappende stønadsordningene kan også virke som en fattigdomsfelle idet mange familier opplever at det ikke lønner seg å jobbe.

Barne- og familiefattigdom rammer 100 000 barn og unge. Barn og unge har ikke tid til å vente lenger på reformer som gir dem rett til barnehage, SFO og inkluderende fritidsaktiviteter uavhengig av årsaken til at de holdes utenfor. Dersom alle førskolebarn får

rett til barnehage og SFO/AKS, og eldre barn får behovsprøvet rett til fritidstilbud vil også deres sjanse for å bli inkludert og få en god utdanning styrkes vesentlig. Arbeiderpartiet bør derfor innføre gratis barnehage og SFO/AKS som finansieres med en omprioritering fra barnetrygden.

Arbeidslivspolitik:

Som navnet tilsier skal Arbeiderpartiet være et parti for arbeidere, frem mot neste stortingsvalg må vi videreutvikle vår arbeidslivspolitik. Vi må tilby AFP for de som virkelig trenger det og Oslo-modellen for et anstendig arbeidsliv må få større utbredelse og dekke flere arbeidsgrupper. Vi må også gi flere tilbud om fagutdanning med kvalifiseringsstønad eller lærlingelønn. Arbeidslivet har også endret seg bort fra den tradisjonelle industrien. Arbeiderpartiet må ta ansvar for nye arbeidstakergrupper innen service-næringen, handel, gründer-bedrifter, helsevesen, etc. Ikke minst må Arbeiderpartiet kjempe for likestilling i arbeidslivet, deriblant ufrivillig deltid og likelønn.

Høyt og økende frafall fra videregående skole blant noen ungdomsgrupper, koblet med en økning i psykisk uhelse blant ungdom, kan føre til at de faller utenfor arbeidslivet – og at det blir for høy terskel for å komme inn i arbeid og få arbeidserfaring. Det er få jobber ungdom kan få uten formell utdanning, og det forsterker problemstillingen. Det bør settes inn fler tiltak og etableres tilbud som gjør at ungdom med liten formell utdanning og som ikke har full arbeidsevne, kan komme inn og få arbeidserfaring samtidig som de opplever å gjøre noe nyttig for samfunnet.

Skattepolitikk

Skatter og avgifter er samfunnets inntekt, og er penger som stat, fylkeskommuner og kommuner samler inn for å kunne brukes til det beste for innbyggerne. Ved siden av å sikre inntekter, er skatter også et redskap for å omfordele midlene i samfunnet fra de som har mye til de som har lite. Begge deler er viktige for å opprettholde og utvikle vår felles velferdsstat.

Formuesskatt er skatt på oppspart formue. Formuesskatten må innrettes slik at de med største formuene betaler mest. For å rettferdiggjøre formuesskatten bør vi å justere bunnfradraget og ha en høyere skattesats, eller eventuelt innføre en progressiv formuesskatt.

124 Arveavgiften er et effektivt middel for å omfordele fra de som har mest til de med minst. Over
125 70 % av de med høyest formue i Norge har arvet denne fra sine foreldre. Arbeiderpartiet
126 mener at en opphopning av penger som følge av arv er uheldig og bidrar til å øke de sosiale
127 forskjellene. Vi vil derfor innføre en arveskatt med et høyt bunnfrafradrag.

128 Naturskatt har i både petroleumsindustrien og vannkraftindustrien gitt store verdier og sikret
129 at verdiene har blitt i norske hender. Arbeiderpartiet bør innføre naturskatt på andre områder,
130 som fiskeoppdrett og vindkraft. Overskudd fra bruk av samfunnets felleseie skal brukes til
131 fellesskapet.

132 Den nye digitale økonomien vokser fram uten styring og uten at de tilbakefører noe av
133 verdiskapningen til fellesskapet. Arbeiderpartiet vil sammen med andre land jobbe for å få på
134 plass skatteordninger som gjør at selskaper som Facebook, Google, Apple, Amazon med flere
135 betaler en rettmessig skatt til de landene de opererer i.

136 Arbeiderpartiet har alltid hatt en aktiv skattepolitikk med det for øye å sikre at skattebyrdene
137 fordeles mest mulig rettferdig. Vi må ha klare og tydelige regler og sikre at det får
138 konsekvenser å bryte reglene. Arbeiderpartiet må være klare og tydelige på vår skattepolitikk.
139 Vi må få frem hvilke problemer vi skal løse med økte skatter og være konkrete i hvordan vi
140 bruker pengene.

141 **Helsepolitikk:**

142 Tilgang på helse- og omsorgstjenester og kvaliteten på tilbudet er avgjørende for folks helse
143 og trygghet. Til tross for mange nye sykehus, er kapasiteten mange steder sprengt og
144 kvaliteten på tjenestene varierer. Det todelte finansieringssystemet av
145 kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten skaper problemer med å få til helhetlig
146 helsetilbud av lik og god kvalitet, som tar hensyn til hele pasienten og til nødvendige pleie- og
147 omsorgsbehov. Mangel på kvalifisert helsepersonell vil være en utfordring for fremtidens
148 helsetjeneste, og pasientenes egne definerte behov må bli mer styrende for tjenestene.

149

150 **Distriktpolitikk**

151 Ved siste valg så vi at Arbeiderpartiet mistet mange velgere til Senterpartiet, og da spesielt i
152 nord. Dette ligger blant annet mye i sentraliseringen vi i dag ser foregår over hele landet. Folk
153 føler seg utrygge og at de ikke får være med å bestemme over eget liv og i politiske
154 avgjørelser. Derfor må Arbeiderpartiet bli tydeligere på politikk på feltet, og bringe

155 diskusjonen ned på et personlig nivå. Det er personer og deres liv vi skal snakke om og ikke
156 en lesjon i samfunnsøkonomi.

157 Vi må også tilrettelegge for vekst og utvikling og ha likeverdige velferdstjenester over hele
158 landet. Vi vil sette desentralisering over sentralisering. For å få til dette må vi styrke de
159 regionale virkemidlene for vekst og utvikling som skaper arbeidsplasser. Vi må gi de statlige
160 virkemidlene en mer tydeligere distriktsprofil, og sikre mer lokal og regional kontroll på
161 midler til forskning, innovasjon og næringsutvikling.

162

163 **Nytt ungdomstilbud**

164 Dagens tilbud til unge som faller utenfor, har vist seg utilstrekkelig og vi må utvikle et tilbud
165 til dem. På sikt vil slike tilbud redusere mistrivsel og følelse av utenforskap, og rekruttering til
166 narkotikamisbruk og kriminalitet.

167 Før måtte nesten alle gutter inn i militæret, hvor de ble satt inn i et nytt miljø, fikk nye
168 erfaringer og måtte samarbeide i ulike situasjoner. I dag er militærtjenesten utvidet til jenter
169 som er positivt, men vi har et lavere behov for rekrutter så tilbud om militærtjenesten er
170 begrenset til et mindretall spesielt motiverte ungdommer. Mange av dem som kanskje hadde
171 trengt erfaringene mest, blir ikke tatt ut til tjeneste.

172 Hva om vi kunne innføre tilbud om et år hjemmefra for all ungdom som ikke skal i militæret?
173 Et år hvor de får dele rom og må utføre uvante oppgaver sammen. Et år hvor de blir satt til å
174 gjøre noe som er nyttig for samfunnet. De må få betalt for det på lik linje med de som avtjener
175 verneplikten.

176 Denne ordningen vil koste, men det vil være en bra investering for samfunnet. Det vil også
177 skape en del arbeidsplasser og aktivitet rundt i landet. Verdien av at et alternativ til de unge i
178 en vanskelig overgangstid er nok langt større enn kostnadene.

179

180 **Konklusjon**

181 Arbeiderpartiet må sette klima og miljø øverst på dagsorden. Arbeiderpartiet må bidra til å gi
182 folk troen på egen verdi og skape tro på at den eneste styreformen som kan sørge for å møte
183 de virkelige truslene for fremtiden er sosialdemokratiet, med helhetlig politikk og langsiktig
184 planlegging. Arbeiderpartiet må formidle at vi tar folks uro og frykt for fremtiden på alvor og

185 at vi samtidig respekterer deres individualitet. Ting går stadig fortere, men det betyr ikke at
186 løsningene ligger i quick-fix. Arbeiderpartiet skal ikke konkurrere om bli best i populisme,
187 men naturligvis må Arbeiderpartiet forholde seg til media-verden som i dag nesten uavbrutt
188 premierer populistene. Arbeiderpartiets strategi må bli råere og mer profesjonell i
189 håndteringen av dagens media; både nyhets-kanaler, aviser og sosiale media. Her ligger det
190 utrolig mye makt.

191